ספר הקנה — ברכת כהנים

ברכת כהנים.

וגם אמר דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם והנה מצות עשה על הכהנים לברך את ישראל.

א"ל אדוני כל ימי אני מצטער יברכם בפה ולמה בהרמת ידים ואם הרמת ידים תועלת עושה א"כ בכל ברכה שאנו מברכין נשא גם אנחנו כפינו ומ"ש כהנים לבד.

א"ל בני שימו לבבכם לשמוע ולדעת גדולת הש"י דעו לכם שכל איבריו של אדם יש כנגדם רוחניות, ועשר אצבעות שיש באדם הם כנגד עשר מאמרות והם חמש כנגד חמש עולים עד הכתר הנקרא יד של שם והיא מהת"ת עד העטרה והם תחתונים, והכהן הוא נאחז מחס"ד וע"כ הוא המברך ונושא את כפיו למעלה ומדביק נפשו למעלה ומייחד השם בלבו ובפיו, וכשנושא את כפיו הם עשר אצבעות אז מייחד ומחבר ומודה כי בעשר ספירות נבראו עליונים ותחתונים ומברך את ישראל והקב"ה מברכן באותן הברכות, שהכהן עושה התעוררת והקב"ה פועל והנה ברכותיו מלמעלה למטה שכן הדין הוא נותן, ואומר יברכך ה' וישמרך ר"ל הת"ת יברך העטרה במה יברך אותה לשמרה מכחות הטומאה שלא יכנסו בה, ומה הוא הברכה שב ואומר יאר ה' פניו אליך ויחנך ר"ל הברכה הוא שיאר הת"ת פנים שאינם מאירים להאר, ומה הם פניו כנסת ישראל, ומלת ויחנך ר"ל אחר שיאר בך תשא חן בעיניו כענין תשואת חן חן לה, אז מה יהיה לכן שב הכהן ואמר ישא הת"ת אליך ר"ל אל הבינה ואז הבינה שהיא אם יחברנה עם השלום הוא היסוד, ודעו בני שג' שמות הזכיר בג' פסוקים הללו וע"ב שמות של ג' פסוקים ויסע ויבא ויט נחלקים לג' חלקים על שנמצאים בג' פסוקים ויבא כל חלק כ"ד ויהיו הג' יהו"ה שבברכת כהנים כל אחד שר לחלק הרי ג' שרים לג' חלקים.

והנה פסוק ראשון ברכה ושמירה, בשני אורה וחנינה, בשלישי נשיאת פנים ושלום, וכן הה' שולט בו' וכן הה' האחרון וא"כ כל אות מאריך את שלו ועולה כ"ד כי ד' פעמים ו' הם כ"ד והרי כ"א גם יהו"ה ג' פעמים כ"ד הרי ע"ב נראה שיהו"ה אחד הוא שר לחלק אחד מהע"ב שמות הנחלקים לכ"ד כל אחד, וראו והבינו שאלו הג' יהו"ה הם י"ב אותיות הנקראים שם של י"ב, וכשהיה הכהן מברך במקדש בכל ברכה היה מזכיר שם של כ"ד ג' פעמים כי הוא שם בן י"ב וניקוד פעל יפעל יפעול אלא שהיה מבליעו בנעימות אחיו הכהנים.

וגם דעו שכ"ב אותיות יוצאים מב' תיבות ראשונות של כל פסוק ופסוק והם יברכ"ך יהו"ה הם ט' אותיות, יאר יהו"ה הם ז' אותיות, ישא יהו"ה הם עוד ז' אותיות הרי כ"ב וא' יותר לומר מלך על כולם, והבינו בני ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך ל"ו ה' מלך הוא הבינ"ה ה' מלך חס"ד ה' ימלך ת"ת, והנה ירד מלמעלה למטה בכהן המברך חזר עוד והעלם מלמטה למעלה והוא שאמר ה' מלך עולם ועד ה' מלך ת"ת עולם חס"ד וע"ד בינ"ה אשר שם יתועדו הכל ושבתם איש אל אחוזתו.

א"ל אדוני למה יסדו הפסוקים הללו בס' אותיות.

אל"ב היא הברכה ששים גבורים סביב לה מפחד הדין וזהו ששים המה מלכות, וגם הם ט"ו תיבות והם אותיות מורכבין בט' כוחות עולים כולם יהו"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א בהם ק' ברכות והם כח הכוחות וזהו מה יהו"ה, ועוד התחיל בי' וסיים במ' לכוון במדה הנקראת "מי" הוא הבינה ונקראה מי הרומז בנ' שערי בינה, ועוד יכוין בר"ת של פסוק ראשון והם יי"ו בגימ' שם העצם וגם יי"ו ציור א', ור"ת של פסוק שני עולה אהי"ה אלקים להוריד טל של ברכה משם אהי"ה באלקי"ם, ור"ת של פסוק שלישי גימ' תז"ל כענין תזל כטל אמרתי.

אל"ר אומר להם הש"ץ או לא, א"ל בני א"כ לא קראת הפרשה אמור להם כתיב מכאן שאין הכהן עובר בעשה עד שיאמר להם, א"ל ומ"ש דלא אמור אמור להם אלא אמר להם א"ל הקב"ה אמר תברכו את בני הם נצח והוד ויסוד ואומר להם לברך המדה הנקראת כה, אמור להם מהבינה לכן גם אתם אמור לכהנים לברך את ישראל ואני אברכם כי שמי אני.

אל"ר בעמידה ובלשון הקודש למה, א"ל בני ר' נתן הוא שאמר כתיב לעמוד לשרת ולברך בשמו מקיש מברך למשרת מה משרת בעמידה אף מברך בעמידה.

אל"ר הכי קאמינא למה בעמידה, א"ל שם המפורש מזכיר וישב, א"ל רבי באדני קורהו ואפילו הכי דצריך עמידה וא"כ כ"מ דאית לן שם וקריאתו באדני יעמוד, א"ל בני לא דמי דהתם קא מזכיר ג' יהו"ה כעין מלכות שמים בקיומה ג"פ הוי"ה, א"ל אי הכי במזמורים דצפרא דקאמינא ה' מלך ה' ימלוך ה"נ יעמוד א"ל התם ט' יהו"ה בכל ברכה דיש ט' הוי"ה והוא רומז לט' ספירות ודוד בתוכה הרי כאן יו"ד והכל באברהם הוא חס"ד שכולם חס"ד וע"כ מעומד ר"ל אברהם בגי' ט' יהו"ה ודו"ד.

אל"ר ונקיש מברך למשרת מה משרת בעל מום לא אף מברך בעל מום לא וכי תימא אין ה"נ א"כ אמאי אמרו כהן סומא באחת מעיניו ודש בעירו מברך, ועוד התם כהן והכא כהן ומאי שנא, א"ל התם עבודה ומעלה נפש לפני המלך, אלא הכא כהן מעורר וה' מברך וכהן מה שהוא סגי אבל בעליית נפש אם יהיה מצד הנפש בעל מום הוא צד שמאל צד הלוי וע"כ בעל מום לא.

אל"ר ומנלן דהאי לברך בשמו שם המפורש הוא.

אל"ב חלוק י"ה פעמים י"ה ו"ה פעמים ו"ה עולה שמ"ו הוא שאומר יהו"ה שמו.

א"ל ושיכור למה לא ישא את כפיו לא יגרע מבעל מום היינו הך מצד דאתי האי אתי האי ונהי דשכור לא מטעם דבעי ישוב הדעת וליכא שתה יין מעט מ"ט לא, נפסל מקרא מסייעני כי מה משרת כלל כלל לא אף מברך כלל לא הוא שנאמר במשרת יין ושכר אל תשת בין רב למעט, וכדי שלא תאמר מה משרת מותר בחרצן אף מברך כן נסמך מברך לנזיר מה נזיר אסור בחרצן אף מברך כן, א"ל בני בעל מום מותר ושיכור למה אסור שאתה אומר מ"ט מסברא מצד דאתי האי אתא האי אפילו שיכור נושא כפיו, אלא גזרו חז"ל משום דאיכא זלזול וטעמא כי הוא מעורר וקב"ה מברך ויהיה מי שיהיה, א"ל אי הכי הרג בשוגג מ"ט לא, א"ל בני הרג לא דמי דידיו פורשת להוריד ברכה והם מלאים דם מסטרא דעשו ועל חרבך תחיה א"כ דינא הכי הוא מברך ועומד ממשרת מהקישא ואפילו בעל מום ונזיר אסמכתא הוא אבל אפילו שכור שרי אלא דאית זילזול, וריב"ל הוא דאמר כה תברכו צווי מכאן כהן שאינו עולה לדוכן עובר בג' עשה, א"ל ולמה חייבתו התורה ג' עשה אל"ב ג' ברכות הן יברכך יאר ישא ועובר בכל א'.

אל"ר כהן אחד מאי חייב לברך והכתיב תברכו ושמו אמור להם ומיעוט רבים שנים ואינם חייבים עד שיהיו שנים, א"ל והכתיב וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם, א"ל אהרן כ"ג חשוב ושקול הוא לפחות כשנים מי לא כתיב אל משה ואל כל ישראל וארז"ל שקול משה כנגד כל ישראל וכתיב הם המדברים אל פרעה מלך מצרים

הוא אהרן ומשה מלמד ששקולים היו ונהי שאינו שקול כנגד כל ישראל מ"מ יהא שקול כשנים אבל כהנים הדיוטים לא יחייבו אלא בשנים.

אל"ב כלום המשרת אינו אחד א"כ המברך ג"כ אחד.

א"ל א"כ מאי אמור להם, א"ל בשם אביי הוא דאמר לשניים קורא לאחד אינו קורא, א"ל א"כ מה בכה תברכו ובושמו, א"ל המברכים את כה רבים הם, אל"ר כתיב כה וכתיב את א"ל הרי כאן כה תברכו את בינה הגוזרת את ישראל אמור להם אתה הת"ת ולכן הא' נפתח שדרך שם הרחמים באים, אל"ר סדר הברכה איך הוא, א"ל בני שמענה הכהנים טובלים מבערב ומטהרים עצמן ובאים ומתפללים בכוונה, וקודם שיגיע ש"ץ לעבודה ומתחיל רצה כל הכהנים הכשרים לברך יוצאים ממקומן ועולין לדוכן ומחזרין פניהם כלפי מעלה ומתחילין עד שיגיע ש"ץ לולך נאה להודות, ובשעה שמתחילין עד שיקראם הש"ץ אומרים יהי רצון מלפניך ה' או"א שתהיה ברכה זאת שצוית לברך את עמך ברכה שלימה ולא יהא בה שום מכשול ועון מעתה ועד עולם.

ואחר שישלים ממתינין עד שיקרא הש"ץ ואומר ולך נאה להודות אם הם שנים קורא אותם מיד כהנים, ואינם מחזירים פניהם כלפי העם אלא מתחילין ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לברך את עמו ישראל באהבה, ומחזירין פניהם כלפי הציבור ומקרא להם הש"ץ מלה במלה, ואין מתחיל הכהן המלה עד שיכלה מפי הקורא ואין הציבור עונין אמן עד שיכלה המלה והברכה מפי כהן ואין הכהן מתחיל בברכה אחרת עד שתכלה אמן מפי הצבור, ואחר שמשלים הברכות אומר רבש"ע עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו בתורתיך השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל.

וכל החזרות שמחזרין הכהנים בין בתחלה בין בסוף כולם יהיו דרך ימין.

אל"ר טבילה למאי, אל"ב המים רומזים בחסד בריכה טהרה ונקיה והכהן איש החס"ד וע"כ הברכה שמכוון להוריד לישראל צריכן להיות בהכנה היא ביאת מים.

א"ל ורחיצת ידיהם ורגליהם בעבודת הברכה למה, א"ל האצבעות רומזים למעלה וע"כ צריך להעביר כל הזוהמא בשעת הברכה ע"כ רוחצין כי המכוון בעשר על העשר כענין בקידוש ידים ורגלים בעבודה ולמה מן הלוים להשלימו ע"י השירות הזה שהוא כפוף ומשועבד תחת הכהנים ויעקוד את יצחק בנו כהן ולוי.

אל"ר אמרת כהנים הכשרים והלא שתוי וסומא באחת מעיניו ומשומד כולם כשרים ומה הנחת, א"ל בני שנים מעכבים ואם נתמלא זקנו ראוי לישא ואם לאו לא, אל"ר מאי האי והלא ארז"ל קטן לא ישא מכלל דבן י"ג כשר א"ל בני כל שלא נתמלא זקנו קורא אותו קטן בעבור שהוא כקטן אצל נשיאת כפים משום שלא נתמלא זקנו.

אל"ר בכל המצות כולן בני י"ג שנה וכאן זקן וא"כ סריס דלית ליה זקן כלל לא ישא א"ל אין ה"נ, והכוונה כי שערות הזקן מורים בצינורות העליונים כענין שמן היורד בזקן אהרן על פי מדותיו ממש ואין הדין נותן לברך ואפילו הוא בן ק' הואיל והוא חסר כי אין להם מקום הדוגמא לברך.

אל"ר א"כ לא יצטרפו עם כהנים אחרים א"ל יצטרפו ונקראים סועדי הכהנים, וגם אם היה טמא ידים אינו נושא כפיו עד שיטבול, וכמה היה רב אשי חכם גדול שלא היה מניח לקורא עייני"ן אלפי"ן ואלפי"ן עייני"ן לישא כפיהם מפני שמחליפין כוחות עליונים כח בכח שאין לך כח שאין לו אות רומז אליו, ומי ששתה רביעית יין והוא אצבעיים על אצבעיים על רום אצבעיים וחצי אצבע וחומש אצבע וכולם באגודל לא ישא כפיו מדרבנן.

היו מומין בידיו או ברגליו או בפניו לא ישא כפיו מפני ההסתכלות ההמון ויבואו להסיח דעת ויבטלו הכוונה לענות אמן על מה שאמר הכהן, ומשומד לע"ז ואצ"ל שאר עבירות שעבר ועשה תשובה ישא כפיו כי אחר התשובה אם נשא כפיו מתקן מה שקלקל הוא שאמר הקב"ה שובו אלי ואשובה אליכם.

אל"ר אמרת עד שיקראם ש"ץ וכי רשאי להפסיק בג' אחרונות במלת כהנים והלא חומר הפסק התפלה גדול.

א"ל בני אחר קורא כהנים כי אין להפסיק וש"ץ מקרא כי הברכות הללו מעין שים שלום והאומר קריאת כהנים מעין התפלה דוחק הוא ואין לנטות אל הדוחק.

אל"ר אמרת לי לב' קורא ולא לאחד א"כ מה יעשה א"ל בני יחזור פניו מעצמו אל הציבור בלא קריאה.

אל"ר ולמה מנע קב"ה קריאה מאחד א"ל משום שאם יקרא לאחד שב הקריאה למעלה לברך את כנ"י ואין הדין נותן כי צריכה להתברך מהו' וממשך הו' ואז משלימים כולם וזהו אמור להם והאומר אפילו לאחד קורא רצה להשליך דבריו להבל.

אל"ר אמרת לי עד שיכלה אמן מפי הציבור אמן זה מה טיבו.

א"ל בני הכהן מברך העטרה מהת"ת כפי רצונה ומוריד עליה בברכתו ועונין אמן אחריו ומורידין חכמה עילאה הנקרא אמן בחכמה תתאה הנקראת אמן כי היא נובלת החכמה עילאה.

אל"ר וכ"ע היכן המנוחה, א"ל במלת אמן יכוין בחכמה ובחכמה באותיות יכוין בציור הא' הוא יו"י יוד קוצו העליון ותחתון וגופו רומזין בג' רוחניות והו' בו' קצוות והי' השני בעטרה עם כל כחה ואח"כ יכוין במ' ון' פשוטה של אמן שהת"ת הוא מלך פשוט וע"כ ממתינים אלו לאלו להשלים כל אחד כוונתו.

ועוד דע בני שההדיוטים מברכין וברכתן אינה קלה כי עוזרים למעלה לכנ"י כענין היה לך לעזרני ואח"כ מברכן כנ"י וזהו ואני אברכם כשנתחברתי עם הו', ולכן לא אמר אני וכל אותם שאינם מטים פניהם נגד המברך אינם מתברכין כי אין בקשר של תפילין הנקרא אחור הברכה אלא בפרשיות העומדות בפנים, ודע בני כל כהן שאינו מברך אינו מתברך ואם יש לו זמן לברך בב' או בג' ציבורים מברך כי מעורר הוא, ובזמן שעולין לדוכן הכשרים יטמינו עצמם כי מראים שאינם מסכימים באותה המשכה ותהפוך עליהם לקללה שעובר על ג' עשה שאמרנו, ויהיו ידיהם מגולין נגד כתפיהם אבל במקדש למעלה מראשיהם וכ"ג למטה מן הציץ ויזהר שלא יהיה שום כסוי ברגליהם רק יחפים ובידם מגולים.

ויזהר הכהן שלא יחזור פניו מהציבור עד שיתחיל ש"ץ שים שלום ושלא לכוף ולקבוץ את קשרי אצבעותיהם עד שיחזרו פניהם מן הציבור, ועיר שכולה כהנים כ"ש דעדיף טפי לברך את ישראל שהם במקומות אחרים או מקצתן מברכין ומקצתן עונין אמן, וישראל המתפלל אומר הברכות הללו אע"פ שיש שם כהן הכהן אינו עובר ואינו עומד לדוכן עד שיאמר להם ש"ץ כמו שכתוב אמור להם טוב הברכה גם מפי ישראל כי מעורר אלא עליית הדוכן לכהנים ניתן כי הם המכפרין הם המברכים.